

Urnes estancades

Els sistemes electorals al nostre país no han viscut cap modificació substancial durant els tres darrers decennis. Ni els grans canvis demogràfics ni els polítics ni els socials ni els tecnològics no tenen pràcticament cabuda als sistemes electorals vigents. Ara, el Parlament de Catalunya ha creat una ponència per a redactar una llei electoral —el Principat encara no en té de pròpia—, però hi ha un escepticisme generalitzat que s'arribi a aprovar abans de les eleccions de l'any vinent. A les Illes, també se'n proposa una modificació, en aquest cas, reduïda a aspectes purament tècnics. Al País Valencià, de moment, no s'hi albira ni el més petit canvi.

Cirurgia estètica per a les regles del joc

Els darrers casos de corrupció i la iniciativa legislativa popular presentada per Ciutadans pel Canvi han accelerat la creació de la ponència parlamentària per a debatre la proposta de llei electoral redactada per una comissió d'experts. Quatre d'ells expliquen les claus del consens i analitzen les possibilitats d'adaptar el sistema electoral alemany que havien descartat.

Els recents episodis de corrupció a l'entorn del *cas Millet* i de l'*operació Pretòria*, al Principat; el *cas Gürtel*, al País Valencià; i els casos *Matas* i *Palma Arena* a les Illes han sembrat els dubtes sobre la classe política i el sistema de partits i han estès novament la por d'una corrupció generalitzada. Els mitjans i els tertulians demanen transparència, denuncien la desconexió entre representants i representats i exigeixen noves fórmules que acosten la política als ciutadans. A Catalunya, la resposta dels polítics, a banda d'extremar mesures per a evitar alguns casos que han sorprès la ciutadania –com la possibilitat que fundacions finançades amb fons públics pogueren subvencionar fundacions lligades a partits polítics–, ha estat prometre una més gran proximitat al ciutadà i *rescatar* la proposta de renovar la llei electoral, que de fet ja té un articulat redactat per una comissió d'experts, formada per politòlegs proposats per cada partit i presidida per Josep Maria Colomer, investigador del CSIC.

La proposició de llei, encarregada pel Departament de Governació quan era conseller Joan Puigercós, dormia desada en un calaix des de

feia dos anys, tot i els intents del seu successor, Jordi Ausàs, d'activar-la. La sorpresa de la majoria dels experts d'aquesta comissió ha estat que, després d'haver fet la feina d'haver trobat l'únic sistema electoral que podia tenir prou consens al Parlament de Catalunya (calen dos terços de la cambra per a aprovar una llei electoral per al Principat), els líders dels principals partits polítics –José Montilla i Artur Mas– s'han manifestat disposats a elaborar una llei electoral semblant al sistema alemany, un model que la comissió d'experts havia rebutjat perquè més d'un partit l'havia considerat inassumible.

Mentrestant, la formació de la ponència parlamentària per a engegar la llei electoral es va aprovar divendres passat, 20 de novembre, empesa per aquest nou clima a favor de les llistes obertes i per una iniciativa legislativa popular de Ciutadans pel Canvi (CpC), que es podria presentar a votació en qualsevol moment. CpC va recollir 88.000 signatures a favor d'una nova llei electoral que ja ha portat al Parlament. Això vol dir que, si la ponència no duu endavant un projecte de llei electoral en els tres mesos que té de termini, CpC podria pressionar públicament per obligar

Els experts proposen llistes blocades. Els

tots els partits a prendre posició sobre la seua proposta –i, de retruc, sobre la veritable voluntat de tenir llei electoral pròpia.

Representació territorial. L'encàrrec fet a la comissió d'experts va ser precisament redactar una llei d'ampli consens. I tots els membres de la comissió consultats per EL TEMPS han defensat que el resultat és precisament fruit de l'esforç per a aconseguir la complicitat de tots els partits.

Com diu Agustí Bosch, el membre de la comissió a proposta de CiU, "el sol fet que existeixi una proposta de sis experts amb sensibilitats diferents ja és un gran què: indica que el resul-

electors podrien marcar els diputats favorits del partit que votaren: nou a Barcelona, un a l'Ebre.

tat és adequat per a les diverses ideologies representades al Parlament.”

La primera missió de la comissió era adaptar la llei a la nova organització territorial que es deriva de l'Estatut, i que, en el moment de l'encàrrec, havia de ser de set vegueries. En segon lloc, es pretenia acostar-se una mica més a la realitat demogràfica del país sense renunciar a un cert equilibri que donara veu als territoris menys densos: és a dir que l'Àrea Metropolitana de Barcelona, on es concentra bona part de la població catalana, guanyava representativitat però s'establien uns mecanismes per garantir que tingueren veu les zones més despoblades.

Colomer explica que, “a la transi-

ció, quan es va fer l'Estatut del 79, la demarcació de Barcelona tenia un 75% de la població, més o menys com ara, però la UCD –que governava a l'estat– va exigir que cap província no tingués un percentatge del 75% dels vots”. A la província de Barcelona, doncs, se li van atribuir 85 escons dels 135 del Parlament, un 63% del total, “la qual cosa indica que hi és infrarepresentada”.

La comissió d'experts, segons Colomer, ha proposat “una fórmula que no és fixa, sinó que cal de revisar segons el padró de població. Segons el de 2006, a les últimes eleccions, haurien pertocat 83 escons a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i 9 a la Catalunya Central.” La comissió arri-

bava així a un punt intermedi que no atribuïa a la demarcació més poblada el 75% d'escons que li pertocaria per població, però s'hi acostaria més.

Aquestes xifres s'aconsegueixen atribuït a cada vegueria, excepte a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, dos escons fixos, mentre que la resta d'escons són proporcionals a la població de cada vegueria (per això, l'atribució d'escons per vegueria s'ha d'adaptar al cens i variarà d'unes eleccions a unes altres si puja o baixa la població en índexs diferents a la resta de Catalunya).

Representació personal. En segon lloc, la comissió havia d'estudiar quina mena de representació personal triava. La comissió va optar finalment per les llistes desblocades, que es presenten en paperetes diferents per cada partit i deixen als electors l'opció de marcar un nombre determinat de candidats d'aquell partit. Als territoris menys poblats, a les vegueries de les Terres de l'Ebre o dels Pirineus, l'elector podria marcar només un candidat, mentre que a la més poblada, l'Àrea Metropolitana barcelonina, se'n podrien marcar fins a nou. Són els anomenats vots preferents i serveixen perquè els electors puguin redistribuir la llista dels partits, de manera que un candidat als darrers llocs de la llista pugui ser ascendent als primers. Per això les llistes s'anomenen *desblocades* i no obertes, perquè els partits sí que dissenyen un ordre previ que pot tenir canvis petits, però no sotrats.

D'una altra banda, i per garantir que no hi haurà una competència fraticida o joc brut per tal d'aconseguir el vot preferent, la comissió proposa que els diputats que isquen amb aquesta opció hagen rebut més del 5% dels vots.

Però si aquesta era la fórmula consensuada, per què el dia 11 de novembre passat, una setmana abans de començar a caminar la ponència sobre la llei, el president Montilla i Artur Mas tornen a parlar del sistema alemany i afirmen que poden arribar a un acord sobre aquest punt?

El sistema alemany de doble vot, segons els experts, presenta diverses

Eleccions al Parlament de Catalunya Simulació amb resultats al Parlament del 2006 i 7 vegueries

SUPÒSITS DE REPARTIMENT D'ESCONS

Sigles	Candidatura	Vots	% vots vàlids	Escons províncies (0)	Prorratg 2 escons/ 6 vegueries (1)	Prorratg 4 escons/ 7 vegueries (2)
CIU	Convergència i Unió	928.936	31,53	48	50	50
PSC-CIPC	PSC-Ciutadans pel Canvi	789.956	26,81	37	38	37
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya	414.044	14,05	21	19	21
PP	Partit Popular	313.368	10,64	14	13	12
ICV-EUIA	Iniciativa per Catalunya Verds - EUIA	281.405	9,55	12	12	12
C's	Ciutadans-Partido de la Ciudadanía	89.544	3,04	3	3	3
Altres	Formacions sense representació	68.640	2,33	-	-	-
				135	135	135
	Habitants 2006 / escó	52.849,61				
	Índex de Rose (amb % vots a candidatures)			95,39	94,38	93,91
	Índex de Rose (amb % vots vàlids)			94,90	94,16	93,42

(0) Circumscripcions = províncies amb la següent atribució d'escons: Barcelona 85, Girona 17, Lleida 15, Tarragona 18. Sistema electoral EPC. Escons reals EPC 2006.
 (1) Circumscripcions = vegueries segons distribució territorial del Pla Territorial General de Catalunya amb la següent atribució d'escons: Barcelona 83, Central 10, Girona 14, Ponent 8, Pirineu 3, Tarragona 12, Ebre 5 (prorratg 2/6). Fórmula electoral: Hondt.
 (2) Circumscripcions = vegueries segons distribució territorial del Pla Territorial General de Catalunya amb la següent atribució d'escons: Barcelona 77, Central 11, Girona 14, Ponent 9, Pirineu 5, Tarragona 12, Ebre 7 (prorratg 4/7). Fórmula electoral: Hondt.

Font: Departament de Governació i Administracions Públiques. Generalitat de Catalunya

Projecció dels resultats de les eleccions al Parlament de Catalunya (2006) si s'hagueren fet un cop aprovat el projecte de llei presentat per la comissió d'experts: L'opció (0) són els resultats de les darreres eleccions (2006), amb circumscripcions provincials. L'opció (1) té en compte, com recomanen els experts, que sis de les set vegueries (totes excepte l'Àrea Metropolitana de Barcelona-AMB) tinguin dos escons garantits, mentre que la resta isquen de manera proporcional a la població de cada vegueria (dades basades en el padró del 2006). L'opció (2), un altre extrem de reequilibri territorial, serien els resultats que s'obtidrien en garantir quatre escons fixos a cadascuna de les set vegueries (inclosa, en aquest cas, l'AMB) i distribuir la resta segons la població. Aquests resultats són calculats també sobre el padró del 2006 (les variacions en la població de les vegueries afecten el nombre de diputats que, en cada elecció, pertocuen a cada vegueria).

objeccions, tant tècniques com d'interessos de partit.

D'una banda, el model d'Alemanya implica que la proporcionalitat un home un vot és respectada al màxim perquè el nombre de diputats que cada partit tindrà al Parlament surt dels vots de la llista de partits en una circumscripció electoral única: tot Alemanya. No hi ha cap reequilibri territorial a favor de les comarques més despoblades, com s'intenta fer en uns altres països –i com passa al Principat on, a més, es pretén mante-

nir aquest reequilibri. Els alemanys marquen un partit en una de les dues llistes que surten a la papereta i el seu vot val igual tant si és de Berlín com si és de la comarca més despoblada d'Alemanya.

Segons Colomer, el sistema alemany pur és impossible d'aplicar al Principat per algunes raons més tècniques: a més de l'esmentada llista de partits, a la papereta hi ha una segona llista amb representants territorials (que poden elegir marcant amb una creu), però aquests territoris, a

Alemanya, "han de ser equiparables en població, de manera que no n'hi hagi cap que tingui diferències de més d'un 10% respecte a un altre". A Catalunya, on aquests territoris serien, lògicament, vegueries o comarques i districtes, les diferències de població serien molt pronunciades.

Agustí Bosch, l'expert de CiU a la comissió d'experts també creu que, "si és fes una adaptació exageradament purista del model alemany, l'Àrea Metropolitana guanyaria molt pes i les perifèriques en perdrien, per

El president José Montilla i el líder de CiU, Artur Mas, parlaven d'una possible adopció del sistema electoral alemany, el dia 11 de novembre.

la qual cosa els territoris no metropolitans ho veurien amb recel". Malgrat això, Bosch opina que aquest problema es podria resoldre i fer una adaptació "que preveïés sistemes de reequilibri territorial".

L'expert proposat pel PSC, Jaume Magre, també opina que la recerca del consens va ser allò que va sacrificar l'opció del model alemany: "Si es va desestimar al començament és perquè ens van demanar que poguéssim arribar a un punt d'entesa i hi havia elements del sistema alemany —com ara la circumscripció única, que és extremadament proporcional— que no reunien el suport de totes les forces polítiques".

Magre, com Bosch, opina que "es pot agafar un sistema més semblant a l'holandès, que té circumscripció única però després permet una ponderació".

Però Josep Maria Renui, l'expert proposat per Esquerra, és més pessimista i es declara "sorpès" de la proposta de Montilla i Mas, atès que el model alemany implica "no pas po-

ques dificultats". Per una banda, afirma Renui, "és un sistema complex en els termes de la comprensió del mecanisme de votació per a l'elector: de fet, a Alemanya hi ha força elements crítics amb el sistema i el rendiment que ofereix, de manera que els electors sovint desconeixen el veritable funcionament del doble vot". En segon lloc, "i també molt problemàtic, introduir un sistema com l'alemany implica que els resultats polítics serien, amb molta probabilitat, tendents a un bipartidisme *de facto*" i això voldria dir "la pèrdua d'un dels principals actius polítics que tenim com a país, el pluralisme polític català", cosa que considera "un preu massa alt per a assolir un possible acord que permetés d'aprovar la llei".

A més, Renui opina que el sistema desequilibraria el territori: "Si s'apliqués hem de tenir en compte que aproximadament uns 80 o 90 escons no assignats per comarca (o per districtes de la ciutat de Barcelona) s'assignarien pel vot a candidatura en una circumscripció única. Així la ma-

crocefàlia de Barcelona (amb el 75% de la població) òbviament condicionaria els resultats finals i, en termes pràctics, esdevindria l'espai de competició per a l'atracció del vot."

Jaume Magre, d'una altra banda, nega que els partits petits hagen de perdre escons amb aquest sistema: "Amb la circumscripció única, Iniciativa, per exemple, no perdria els vots que recull a Lleida i no li donen cap diputat, sinó que els sumaria al còmput total, i això mateix li passaria al PP a Tarragona possiblement."

Agustí Bosch, en canvi, destaca que el model alemany no va ser rebutjat per raó de les complicacions tècniques, sinó perquè els partits minoritaris creuen que en les circumscripcions uninominals sortirien perjudicats i, per tant, no donarien suport a aquest sistema.

Colomer opina igualment que el consens va deixar de banda el doble vot alemany i demana el mateix consens si cal cercar solucions tècniques: "Els problemes tècnics es poden resoldre: si ara hi ha un acord

400 diputats al Congrés espanyol?

El Congrés dels Diputats espanyol, a instàncies d'Esquerra Unida (IU) i d'Unión, Progreso y Democràcia (UPyD), ha creat aquesta legislatura una subcomissió per tal d'estudiar una possible reforma de la llei orgànica de règim electoral general (LOREG), la norma que marca les regles de les eleccions estatals, municipals i de totes aquelles autonomies, com ara Catalunya, que no disposen de llei electoral pròpia. La feina de la subcomissió en qüestió, que tenia previst de presentar un informe l'octubre passat, ha ajornat aquesta deliberació al 30 juny del 2010, només un any abans dels comicis municipals i de la majoria de comunitats autònomes. Caldrà veure si aquesta reforma és factible, doncs.

I no sols perquè les eleccions siguin a la cantonada, sinó també perquè la reforma de la llei electoral estatal sempre ha representat un repte difícil de quadrar. IU clama que, amb una llei d'Hondt pura, sense un repartiment mínim de diputats per província –amb un mínim de tres, segons que marca la Constitució–, la seua coalició ocuparia 14 escons al Congrés, i no els dos actuals, un dels quals en possessió d'ICV. UPyD, l'altre partit amb suport arreu de l'estat espanyol, també n'eixiria afavorit.

El problema, com és normal, són els dos pesos pesants, PSOE i PP, refractaris a fer cap canvi que els reste força. Sovint s'ha parlat de retocar la LOREG per tal de restar transcendència als grups nacionalistes –per bé que els dos principals partits van aconseguir, el 2008, 323 dels 350 diputats en joc–, però, en realitat, els afectaria més una llei amb circumscripció única. Per això estudien l'opció d'ampliar el nombre d'escons a 400, una via que preveu la Constitució i que permetria de repartir 50 diputats extra amb una fórmula de circumscripció única, on PSOE i PP tornarien a ser molt preponderants, i CiU i PNB encara podrien arrapar un escó cadascú. Això milloraria una mica la situació d'IU i d'UPyD, però no tant per a assolir, en el primer cas, els 14 diputats que assegura que li pertoquen. Rosa Díez ha criticat que la llei vigent atempta contra la Constitució mateixa, atès que els representants polítics no són escollits “en igualtat de condicions”. El 2008, cada escó va costar al PP una mitjana de 66.740 vots; al PSOE, 66.801; a UPyD, 303.535, i a IU-ICV, 484.973.

José Luis Rodríguez Zapatero ha defensat molt vagament la possibilitat d'una reforma, si “millora la representativitat” i sempre que hi haja un acord al si de la subcomissió.

V. M.

inicial sobre el model alemany, podem canviar la proposta.”

La qüestió és si la nova proposta significa un avenç o un retrocés en la redacció d'una llei que tot just ara entra al Parlament.

Un dels experts opina que el president Montilla i Artur Mas no es refeixen a la mateixa cosa quan parlen de sistema alemany: “L'un pensa en circumscripció única i l'altre voldria un sistema molt més compensat territorialment.”

Mentrestant, la ponència que ha de treballar la llei s'ha engegat i haurà de treballar més aspectes que fins ara havien dificultat encara més el

consens: d'una banda el que afecta les finances de les campanyes electorals. La comissió d'experts no va obtenir el mateix consens en els compromisos per a reduir la despesa i augmentar el control immediat sobre la destinació dels diners públics. I encara menys va assolir un acord sobre el tractament de la informació que els mitjans públics havien d'oferir durant la campanya. Els anomenats *blocs electorals* (el minutatge imposat per la informació sobre els partits) continuarà essent motiu de debat.

Alex Milian

Aquests dies s'ha parlat del model electoral alemany i de més models que podrien aplicar-se en la futura llei electoral catalana. Què en pensa el conseller Ausàs?

—D'entrada, el debat és positiu. I crec que, en això, el departament que dirigeixo hi té alguna cosa a veure. Jo mateix, i el Departament de Governació, sempre hem defensat i hem impulsat la necessitat que Catalunya disposi d'una llei electoral pròpia. Sempre ho hem reclamat. Fins i tot vam fer arribar un esborrany d'avantprojecte de llei electoral als grups parlamentaris, fet a partir de la tasca de la comissió d'experts, per facilitar-los la feina i impulsar una ponència que pogués

Jordi Ausàs (la Seu d'Urgell, 1960), ex-alcalde de la Seu per ERC, és conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya, el departament que ha impulsat el procés per a elaborar una llei electoral a Catalunya.

JORDI PLAY

Jordi Ausàs, conseller de Governació de la